

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1090

Vragen van de leden **Inge van Dijk** (CDA) en **Dijk** (SP) aan de Staatssecretaris van Financiën over *het bericht «Rechter geeft Renate en Jeroen uit Nijverdal gelijk: «Weer een baanbrekend vonnis voor alle slachtoffers van toeslagenschandaal»»* (ingezonden 15 november 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Palmen** (Financiën) (ontvangen 22 februari 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 738.

Vraag 1

Hoe kijkt u naar de wens van toeslagenouders dat de schade die zij door toedoen van de overheid hebben geleden, niet door diezelfde overheid beoordeeld willen hebben, maar door een onafhankelijke partij?¹

Antwoord 1

Met het inrichten van de hersteloperatie biedt de Staat laagdrempelige mogelijkheden om schade te vergoeden wanneer de geleden schade groter is dan de reeds bij de integrale beoordeling vergoede schade. Dit is gebeurd door de onafhankelijke Commissie Werkelijke Schade (CWS) in te stellen en later ook de Vaststellingsovereenkomst-regieroute (VSO-regieroute) en door middel van de Stichting (Gelijk)waardig Herstel-route (SGH-route). Bij het vormgeven van de verschillende routes heeft de Staat de wensen van ouders over de onafhankelijkheid en/of neutraliteit van schadeafwikkeling meegenomen, staat het verhaal van de ouder centraal en wordt uitgegaan van vertrouwen. In elke route is voorzien in onafhankelijke expertise. Wanneer een gedupeerde geen gebruik wenst te maken van de genoemde routes staat de weg naar de civiele rechter voor hem/haar open. Daarbij kiest de ouder dan ook anders dan bij de routes van de bestuursrechtelijke hersteloperatie voor het civielrechtelijk materieel- en procesrecht. Het civielrecht stelt de eis van causaal verband tussen de gebeurtenissen in het verleden en aantoonbaar geleden schade in het civiel schadevergoedingsrecht centraal. Daarnaast betekent procederen bij de civiele rechter verplichte procesvertegenwoordiging en bestaat een civiele procedure uit meerdere procedurele stappen veelal bij de rechter waardoor partijen vaker tegenover elkaar voor de rechter staan.

¹ Tubantia, 13 november 2024, <https://www.tubantia.nl/hellendoorn/rechter-geeft-renate-en-jeroen-uit-nijverdal-gelijk-weer-een-baanbrekend-vonnis-voor-alle-slachtoffers-van-toeslagenschandaal-aaf7c300/>

Om de schadeafwikkeling voortvarender en ruimhartiger te laten verlopen zijn de routes via de hersteloperatie zo vormgegeven dat ze sneller en veel ruimhartiger zijn. Hierbij is het uitgangspunt dat schade aannemelijk dient te zijn in plaats van aangetoond.

Het is belangrijk dat de ervaring van enkele ouders niet worden geëxtrapoleerd op alle gedupeerde ouders. Wat voor de één goed werkt,ervaart de ander als niet passend. Het schadestelsel met verschillende routes is juist ingericht vanuit de wetenschap dat geen ouderverhaal hetzelfde is.

Vraag 2, 3 en 4

Wat vindt u ervan dat de Landsadvocaat op zo goed als alle punten ongelijk kreeg en had u deze uitkomst kunnen verwachten, gelet op vorige uitspraken en het verloop van de hersteloperatie?

Kunt u verklaren waarom de Landsadvocaat zich zo fel verzette tegen een onafhankelijke blik op schade, waar, zoals blijkt uit de uitspraak, terecht door deze ouders voor is gevochten?

Kunt u verklaren waarom de Landsadvocaat de schuld dat het proces zo lang duurde bij de ouders in de schoenen schoof, omdat als zij voor de route van de hersteloperatie hadden gekozen zij allang klaar waren geweest, terwijl deze ouders juist procedeerden omdat de Staat hen geen onafhankelijke blik op hun schade toestond?

Antwoord 2, 3 en 4

Vooraf hecht ik er aan het volgende op te merken. In een civiele procedure geldt een zogenoemde verplichte procesvertegenwoordiging. Dat betekent dat de Staat zich moet laten bijstaan door een advocaat, in dit geval heeft een advocaat van het kantoor van de landsadvocaat het standpunt van de Staat naar voren gebracht. Het is de Staat als procespartij die verweer voert in de procedure, niet de landsadvocaat.

Ik wil vervolgens het misverstand uit de wereld helpen dat ter zitting namens de Staat de schuld van het lange proces bij de ouders is gelegd. De Staat heeft enkel geschetst hoe het proces tot nu toe is gelopen en welke mogelijkheden de ouders ter beschikking staan om sneller en ruimer hun schade vergoed te krijgen. De Staat wil in de hersteloperatie juist niet tegenover ouders in juridische procedures komen te staan. Om die reden heeft het kabinet verschillende, laagdrempelige routes in het leven geroepen waar ouders eventuele aanvullende compensatie kunnen krijgen voor schade die het gevolg is van gebeurtenissen met de kinderopvangtoeslag. Dit kan, zoals ook in het antwoord op vraag 1 geschetst, bestuursrechtelijk in de route via de CWS en via een schikking in de VSO-regieroute of in de SGH-route. In al deze routes is voorzien in de mogelijkheid van het inschakelen van onafhankelijke deskundigen. In deze routes hanteert de Staat het uitgangspunt dat schade gecompenseerd wordt wanneer voldoende aannemelijk is de schade is ontstaan als gevolg van toeslagaffaire. In geval van de bestuursrechtelijke route met advisering door CWS toetst de bestuursrechter daar ook op. De bewijslast ligt daarmee als uitgangspunt lager dan in een reguliere civiele schadevergoedingsprocedure.

Tegelijkertijd staat het ouders vrij zich te wenden tot de civiele rechter, zoals ook deze ouders hebben gedaan. In een civielrechtelijke procedure bestaat de kans dat de dat partijen vaker met advocaten voor de rechter moeten verschijnen. De regels van het civiel (proces)recht moeten worden gevolgd. In het geval van een civiele procedure over de toeslagenaffaire betekent dit dat ouders uiteindelijk moeten bewijzen dat er een causaal verband bestaat tussen het handelen van de Staat en de aantoonbaar geleden schade.

Ik kan zoals gebruikelijk slechts beperkt ingaan op een individuele casus. In algemene zin kan ik over deze casus aangeven dat deze ouders eerder een civiele procedure zijn gestart om een vergoeding voor hun schade te krijgen.

De eerste uitspraak in dit traject betrof de uitspraak van de rechtbank Overijssel van 23 april 2023 waarover uw Kamer eerder is geïnformeerd.²

De ouders verzochten in de onderhavige procedure om een tweetal onafhankelijke deskundigen aan te stellen die op basis van hun deskundigheid inzicht kunnen bieden in de omvang van bepaalde (onderdelen van) schade. Het aanstellen van onafhankelijke deskundigen is een gebruikelijke processtap.

² Kamerstukken II, 2022/23, 31 066, nr. 1237.

Deskundigen spelen een grote rol van betekenis in de rechtspraak. Zij verschaffen de rechter informatie die nodig is voor de beslissing van een geschil. Het resultaat van hun bijdrage is meestal tevens een bewijsmiddel voor partijen. Om te voorkomen dat deze deskundige door een rechter moet worden aangewezen, heeft de Staat eerder ook op verzoek van de ouders een onafhankelijk van de Staat opererende deskundige benaderd om de volledige schade te inventariseren. De Staat betreurt het dat de ouders het vertrouwen in die onafhankelijke deskundige zijn verloren en dit voor de ouders aanleiding was om dit verzoek bij de rechter in te dienen.

De Staat kon niet op voorhand instemmen met het verzoek aan de rechter omdat dit niet zou bijdragen aan een voortvarende schadeafwikkeling. De gevraagde deskundigheid zag namelijk slechts op een deel van de schade; namelijk gestelde psychische en arbeid gerelateerde schade. De Staat wil deskundigen inschakelen die alle schade in beeld kunnen brengen. Verder speelde voor de Staat mee dat de vragen die aan deze deskundigen zouden moeten worden gesteld en de feiten waarvan de deskundigen bij het onderzoek zouden moeten uitgaan niet voldoende helder waren geformuleerd. Dit is van belang omdat de rechter op basis van die feiten een causaal verband tussen de gebeurtenissen uit het verleden en de schade moet kunnen vaststellen. Zonder vastgesteld causaal verband kan de schade op basis van het civiele recht niet voor vergoeding in aanmerking komen.

Tevens was er discussie over de vraag over welke personen een deskundigenadvies zou moeten worden gevraagd. De ouders wilden dit ook voor de kinderen terwijl jegens hen onrechtmatig handelen nog niet vaststaat. In de eerste plaats zou dat onderzoek voor de kinderen belastend zijn. Dat kan bovendien betekenen dat kosten worden gemaakt, die later moeten worden toegerekend aan de kinderen. De Staat wil dat voorkomen.

De Staat heeft uiteindelijk van de rechter deels wel en deels geen gelijk gekregen.³ De rechter acht toewijzing van de gevraagde deskundigen en het in beeld brengen van de onderdelen van de gestelde schade wel aangewezen. De vraagstelling is evenwel door de rechter aangepast en er wordt geen arbeidsdeskundig onderzoek gedaan naar de kinderen. De rechter heeft hiertoe besloten omdat onrechtmatig handelen van de Staat jegens de kinderen, en daarmee aansprakelijkheid, niet vaststaat. Daarmee is er nog onvoldoende grond om mogelijke eigen schade van de kinderen in beeld te brengen. Voor de psychische schade die de rechter als potentiële schade van de ouders heeft aangemerkt geldt dit niet.

Vraag 5

Wat zijn de kosten die gemoeid zijn vanuit de Staat met deze rechtszaak en bent u van plan verder te procederen?

Antwoord 5

De kosten voor de Staat voor deze verzoekschriftprocedure bedragen tot en met deze zitting afgerond net onder de 15.000 euro. Gelet op artikel 204 lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan de Staat geen hoger beroep instellen tegen de toegewezen verzoeken.

Vraag 6

Bent u bereid de Kamer zo snel mogelijk te informeren over de gevolgen van deze uitspraak voor de hersteloperatie, als dat betekent dat meer ouders kunnen vragen om inzet van deskundigen voor een onafhankelijke beoordeling van hun schade, mede op het gebied van geestelijk leed en de invloed op hun verdienvermogen?

Antwoord 6

Bij de geboden schaderoutes wordt ruim gebruik gemaakt van onafhankelijke (schade-)experts om de schade van gedupeerde ouders te berekenen. Bij de CWS kan bijvoorbeeld onafhankelijk medisch advies worden ingewonnen. Dit geldt ook voor de VSO-regieroute. De overheid biedt ouders de gelegenheid door middel van de «schadepool» schade-experts te raadplegen die onafhankelijk opereren van de overheid. Tenslotte fungeert de SGH als neutrale bemiddelaar tussen Staat en ouder bij het tot stand komen van een

³ ECLI:NL:RBOVE:2024:5910, Rechtbank Overijssel, C/08/315910 / HA RK 24-63

vaststellingsovereenkomst. In elke schaderoute staat het de ouder vrij zich juridisch te laten bijstaan. Een zeer ruime meerderheid (ongeveer 90%) van de ouders maakt hiervan gebruik. De verwachting is daarom dat deze uitspraak beperkt gevolgen heeft voor de hersteloperatie. Ik zal uw Kamer via de voortgangsrapportages regulier informeren over de hersteloperatie.

Vraag 7

Bent u naar aanleiding van deze uitspraak bereid om het instellingsbesluit van de onafhankelijke Commissie van Dam zo te wijzigen dat ook de positie van kinderen expliciet in de onderzoekopdracht kan worden meegenomen, aangezien uit deze rechtszaak wederom blijkt dat het minstens zo belangrijk is dat naar de schade van de kinderen wordt gekeken, omdat de psychische, fysieke en financiële problemen tot op de dag van vandaag bij alle gezinsleden doorwerken? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 7

Met de leden Van Dijk en Dijk deel ik de opvatting dat het belangrijk is om ook te werken aan herstel bij jongeren. Tijdens het commissiedebat van 7 november j.l. over de Hersteloperatie Kinderopvangtoeslag heeft mijn voorganger uw Kamer dan ook toegezegd om de spoedadviescommissie te vragen ook de problematiek rondom jongeren te betrekken in haar onderzoek. De spoedadviescommissie heeft dit bevestigd. Aanpassing van het reeds gepubliceerde instellingsbesluit is op dit moment dan ook niet opportuun, omdat de spoedadviescommissie heeft aangegeven op korte termijn advies uit te zullen brengen.